

RNI-ONDERZOEK: VERWACHTINGEN 2023 VAN HET FAMILIEBEDRIJF

*Door: prof.dr. Roberto Flören (Nyenrode Business Universiteit)
en mr. Laura Bles-Temme en drs. Wilfred Castricum (RSM).*

SAMENVATTING

Familiebedrijven optimistisch over 2023, maar voorzien stijging salariskosten van 7,2% Uit het nieuwste onderzoek van het RSM-Nyenrode Familiebedrijven-onderzoekspanel blijkt dat de directeuren van de Nederlandse familiebedrijven optimistisch zijn over 2023. Aan het eind van het eerste kwartaal stelt 48% van hen dat 2023 een succesvoller jaar wordt voor hun bedrijf dan 2022.

En dat terwijl voor 67% van de familiebedrijven 2022 ook al een succesvol jaar was. De bedrijfsresultaten van familiebedrijven zullen stijgen met 13,7%, de investeringen zelfs met 18,2%. Grootste zorgen zijn de stijgende personeelskosten (82%), de stijgende rentes (71%) en het aantrekken en behouden van talent (61%). Maar liefst 69% vreest een loon-prijsspiraal in 2023.

Voor de meeste familiebedrijven is 2022 een succesvol jaar geweest. Ondanks het positieve uitgangspunt vanuit 2022, stelt toch 48% van de directeuren van familiebedrijven dat zij verwachten dat 2023 een succesvoller jaar wordt voor hun bedrijf dan 2022. Zo verwachten zij een omzetstijging in 2023 met 4,5 procent en een toename van het bedrijfsresultaat van 13,7%. Van alle bedrijfsindicatoren wordt verwacht dat zij stijging in 2023. Zie onderstaande tabel:

Stijging van bedrijfsindicatoren bij familiebedrijven in 2023 ten opzichte van 2022	
Omzet	4,5 %
Bedrijfsresultaat	13,7 %
Investeringen	18,2 %
R&D uitgaven	3,8 %
Arbeidsplaatsen	1,9 %
Salariskosten	7,2 %

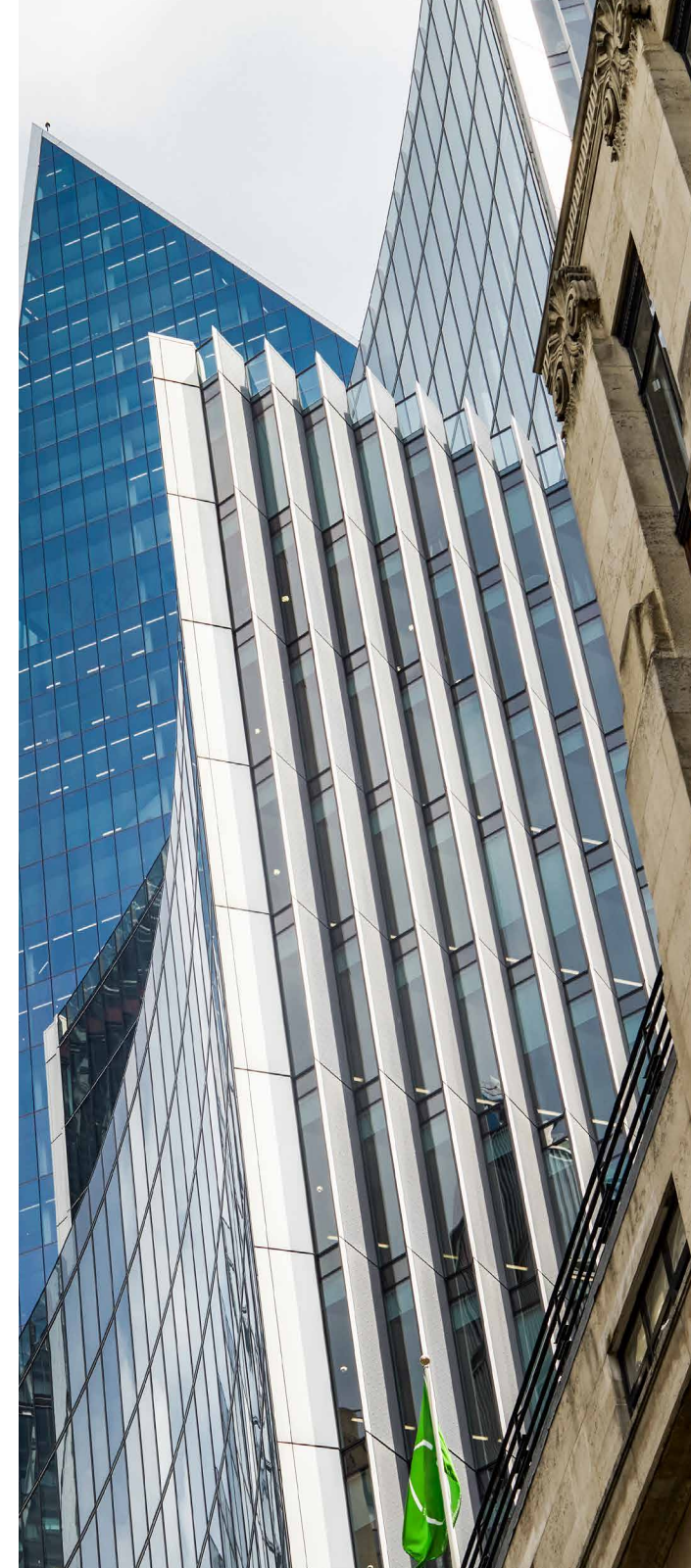
Ook al zijn de vooruitzichten voor de Nederlandse familiebedrijven voor dit jaar positief, dat neemt niet weg dat het bedrijfsleven wordt geconfronteerd met een veelvoud aan problemen. Vergeleken met 2022 verwachten de directeuren van Nederlandse familiebedrijven dat met name de stijgende personeelskosten (82%), de stijgende rentes (71%), het aantrekken en behouden van talent (61%) en de geopolitieke ontwikkelingen (55%) meer problemen zullen geven.

Ruim een derde van de directeuren van familiebedrijven geeft aan dat zij niet verwachten dat zij in 2023 voldoende personeel zullen hebben. 86% van de directeuren van de Nederlandse familiebedrijven verwacht dat hun salariskosten dit jaar zullen stijgen. Gemiddeld met 7,2%.

Niet alleen de salariskosten zullen in 2023 stijgen voor het bedrijfsleven, ook de prijzen van bijvoorbeeld materialen en energie nemen nog steeds toe, net als de rentelasten. Al met al een aanzienlijke stijging in de kosten voor de bedrijven.

Deze kostenstijgingen zal 91% van de familiebedrijven proberen door te berekenen aan hun klanten. Maar liefst 69 procent van de familiebedrijven vreest een loon-prijsspiraal.

Van alle trends die in 2023 op de familiebedrijven afkomen, geven de directeuren van de bedrijven aan dat duurzaamheid (64%) het meeste invloed heeft op hun familiebedrijf. Andere belangrijke trends met invloed op het familiebedrijf voor 2023 zijn de veranderingen in regelgeving en nieuwe wetten (57%), de dreiging van een recessie (39%) en het tekort aan talent (30%).

1. INLEIDING

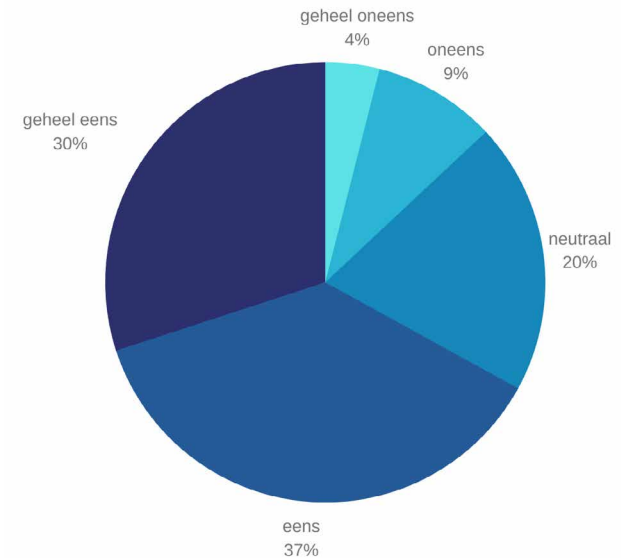
De berichtgeving over de economie is verre van optimistisch. Naast geopolitieke onzekerheid worden bedrijven geconfronteerd met omvallende banken, blijvend hoge inflatie, stijgende rentes, arbeidsmarktkrapte, stijgende lonen en schaarste aan productiemiddelen. Zijn de directeuren van Nederlandse familiebedrijven hierdoor somber in hun vooruitzichten? Aan het eind van het eerste kwartaal van 2023 is het een mooi moment om te kijken welke verwachtingen de directeuren van de Nederlandse familiebedrijven hebben voor het volledige jaar.

In dit onderzoek gaan wij in op de verwachtingen van de directeuren voor 2023. Hoe zien zij de omzetverwachtingen en bedrijfsresultaten van hun bedrijf? Op welke terreinen verwachten zij meer problemen dan in 2022?

2. BEDRIJFSVERGELIJKINGEN TUSSEN 2022 EN 2023

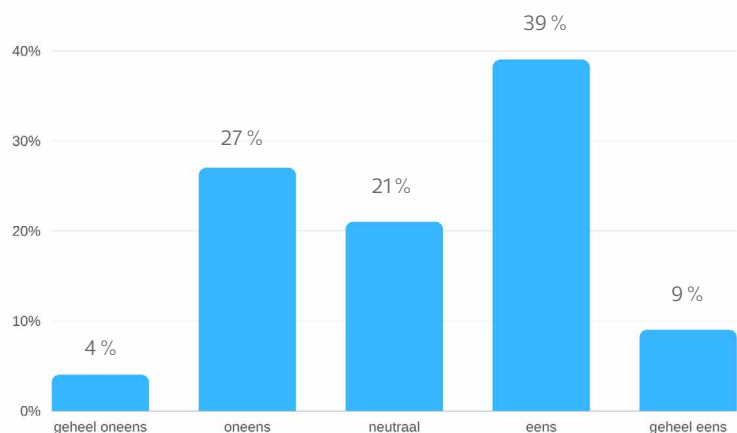
Voordat er over de verwachtingen van 2023 kan worden gesproken, is het van belang om terug te kijken naar de beoordeling van de directeuren van familiebedrijven van het jaar 2022. Uit Figuur 1 blijkt dat ondanks de lastige omstandigheden in 2022 de familiebedrijven voornamelijk positief oordelen over de bedrijfsresultaten in 2022. Slechts 13 procent van de directeuren van familiebedrijven stelt dat zij 2022 niet als succesvol beoordelen, terwijl juist twee derde van de directeuren vindt dat 2022 een succesvol jaar was voor hun familiebedrijf.

Figuur 1. Stelling: Ik beoordeel de bedrijfsresultaten van ons familiebedrijf in 2022 als succesvol

Ondanks het positieve uitgangspunt vanuit 2022, stelt toch bijna de helft van de directeuren van familiebedrijven (48 procent) dat zij verwachten dat 2023 een succesvoller jaar wordt voor hun bedrijf dan 2022 (zie Figuur 2). Aan de andere kant is bijna een derde van de directeuren (31 procent) somberder gesteld. Zij verwachten een verslechtering ten opzichte van 2022.

Figuur 2. Stelling: Ik verwacht dat 2023 een succesvoller jaar voor ons familiebedrijf wordt dan 2022

Hierbij is het interessant om te bezien of er een verband bestaat tussen de beoordeling van de bedrijfsresultaten van 2022 en de verwachtingen dat 2023 een succesvoller jaar wordt dan 2022 (zie Tabel 1). Dat statistisch verband blijkt er niet te zijn. Neem bijvoorbeeld de familiebedrijven die 2022 als succesvol beoordeelden. Een derde van de directeuren van deze familiebedrijven verwacht dat 2023 minder succesvol wordt dan 2022, terwijl 40 procent juist verwacht dat 2023 succesvoller zal zijn.

Tabel 1. Verwachtingen familiebedrijven voor 2023 vergeleken met beoordeling succes in 2022

Beoordeel 2022 als succesvol				
Verwacht 2023 succesvoller dan 2022		(geheel) oneens	neutraal	(geheel) eens
	(geheel) oneens	4 %	4 %	23 %
	neutraal	2 %	2 %	18 %
	(geheel) eens	7 %	14 %	27 %

De algehele conclusie luidt dan ook dat niet alleen 2022 een succesvol jaar voor een ruime meerderheid van de familiebedrijven is geweest, maar dat de directeuren van familiebedrijven ook optimistisch zijn voor 2023. Sterker nog bij bijna de helft van de familiebedrijven wordt verwacht dat 2023 nog succesvoller wordt dan 2022, terwijl minder dan een derde van de directeuren van familiebedrijven verwacht dat 2023 minder succesvol wordt dan 2022.

3. VERWACHTINGEN 2023 VAN FAMILIEBEDRIJVEN

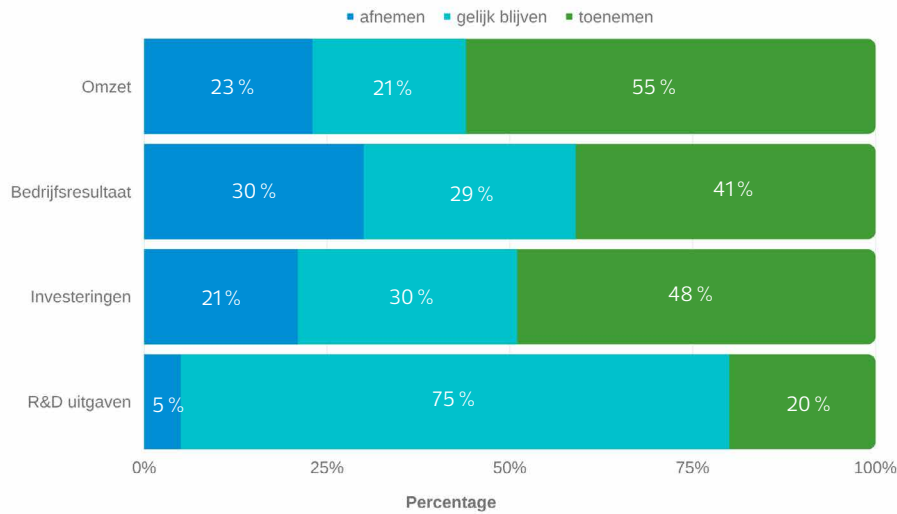
Aan de directeuren van de Nederlandse familiebedrijven is gevraagd wat voor 2023 hun verwachtingen voor hun bedrijf zijn vergeleken met 2022 voor de volgende indicatoren:

- Omzet
- Bedrijfsresultaat
- Investeringen
- R&D uitgaven.

Uit Figuur 3 blijkt dat de directeuren van familiebedrijven positief gestemd zijn over 2023. Een meerderheid van hen (55 procent) verwacht een hogere omzet dan in 2022. Dat is gezien de hoge inflatie in het huidige en vorige jaar niet zo verbazingwekkend. Echter, bij 41 procent van de familiebedrijven wordt dit jaar ook een beter bedrijfsresultaat verwacht dan in 2022, terwijl bij minder dan een derde van de familiebedrijven (30 procent) juist een lager bedrijfsresultaat wordt verwacht.

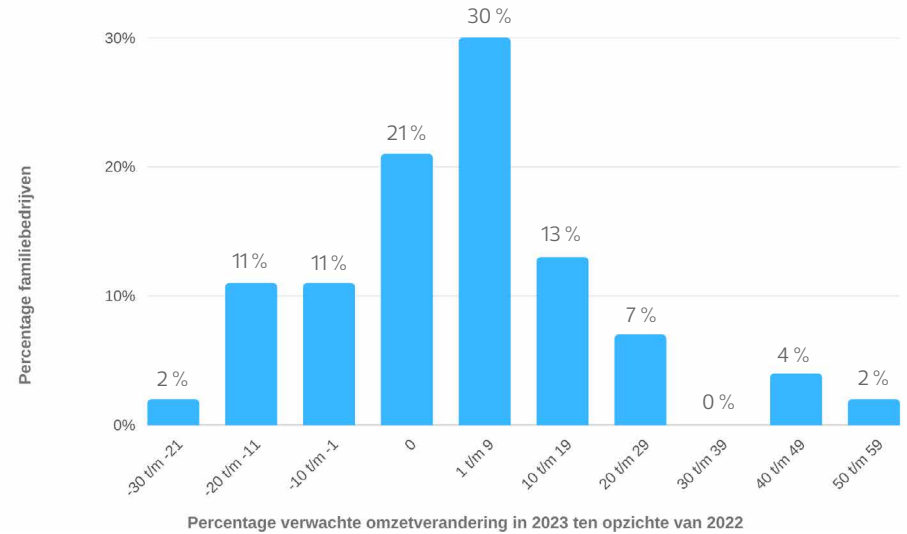
Ook de investeringen zullen bij bijna de helft van de familiebedrijven (48 procent) in 2023 hoger liggen dan in 2022, terwijl de R&D uitgaven dit jaar bij het merendeel van de familiebedrijven (75 procent) gelijk blijft vergeleken met 2022. Verder verwachten meer directeuren van familiebedrijven (20 versus 5 procent) dat bij hun bedrijf de R&D uitgaven zullen stijgen in plaats van dalen.

Figuur 3. Verwachte veranderingen bedrijfsindicatoren familiebedrijven in 2023 vergeleken met 2022

Als nader wordt gekeken naar de omzetverwachting voor 2023 van familiebedrijven in vergelijking met de gerealiseerde omzetverwachting van 2022, dan komt er een nog positiever beeld naar voren. De directeuren van familiebedrijven die verwachten dat een stijgende omzet in 2023 verwacht, voorzien hogere groeipercentages dan de directeuren die juist een afname van de omzet verwachten (zie Figuur 4). Gemiddeld verwachten de directeuren van familiebedrijven dat de omzet in 2023 met 4,5 procent stijgt ten opzichte van 2022.

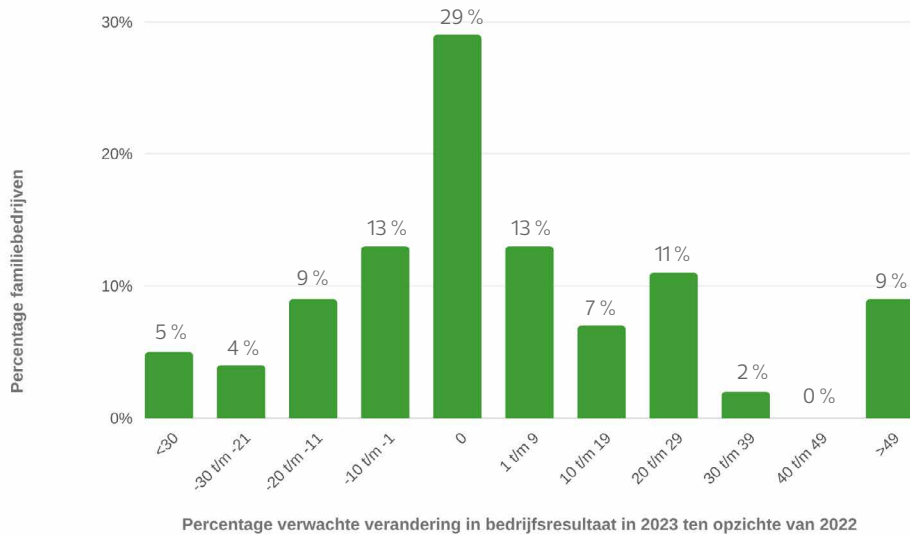
Figuur 4. Verwachte procentuele veranderingen omzet familiebedrijven in 2023 vergeleken met 202

De verwachte bedrijfsresultaten voor 2023 laten een vergelijkbaar, maar zelfs nog positiever beeld zien. De directeuren van familiebedrijven verwachten dat het bedrijfsresultaat in 2023 met 13,7 procent zal stijgen vergeleken met het bedrijfsresultaat van 2022 (zie Figuur 5). Ook hier verwachten de directeuren van familiebedrijven een grotere procentuele verandering in het bedrijfsresultaat ten opzichte van 2022, dan de directeuren die een afname verwachten. Het is de verwachting dat de bedrijfsresultaten in 2023 met 13,7 procent zullen toenemen.

Figuur 5. Verwachte procentuele veranderingen bedrijfsresultaat familiebedrijven in 2023 vergeleken met 2022

Vergelijkbare resultaten worden ook gevonden voor de te verwachten investeringen en de groei in R&D uitgaven. Al met al zijn de verwachtingen van de directeuren van de Nederlandse familiebedrijven voor 2023 positiever dan in 2022, terwijl dat ook al voor veel familiebedrijven een succesvol jaar was (zie Tabel 2).

Tabel 2. Verwachte toename bedrijfsindicatoren familiebedrijven in 2023 vergeleken met 2022 (in procenten)

	Toename 2023 vs 2022
Omzet	4,5 %
Bedrijfsresultaat	13,7 %
Investeringen	18,2 %
R&D uitgaven	3,8 %

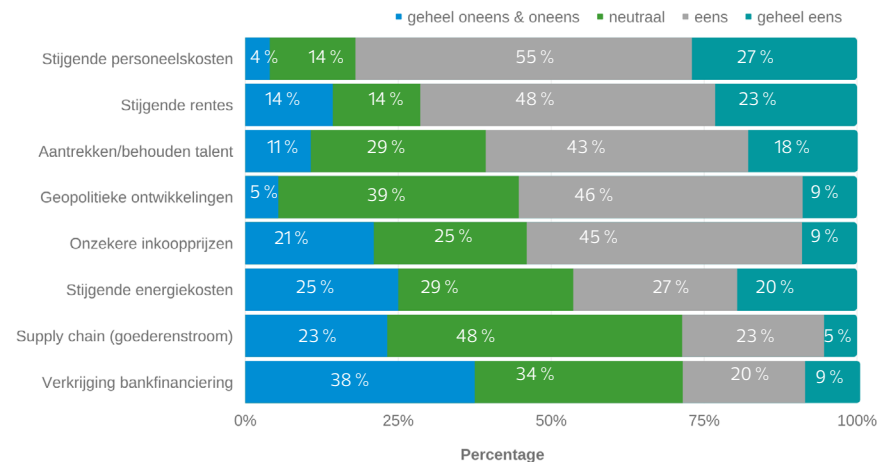
4. VERWACHTE PROBLEMEN VOOR FAMILIEBEDRIJVEN IN 2023

Ook al zijn de vooruitzichten voor de Nederlandse familiebedrijven voor dit jaar positief, dat neemt niet weg dat het bedrijfsleven wordt geconfronteerd met een veelvoud aan problemen. Aan de directeuren is gevraagd of hun familiebedrijf in 2023 meer problemen zal tegenkomen met betrekking tot:

- Onzekere inkooprijzen
- Stijgende energiekosten
- Stijgende personeelskosten
- Het aantrekken en behouden van talent
- Verkrijging bankfinanciering
- Geopolitieke ontwikkelingen
- Stijgende rentes
- Supply chain (goederenstroom).

Uit Figuur 6 blijkt duidelijk dat een groot aantal van de bovenstaande aandachtsgebieden tot grote zorg zullen leiden in 2023. En dat terwijl 2022 als vergelijkingsjaar is genomen. Dat is toch een jaar dat de boeken is ingegaan met sterk stijgende energieprijzen, een groeiend tekort aan arbeidskrachten, historisch hoge inflatie en grote geopolitieke spanningen.

Figuur 6. Vergeleken met 2022 verwachten familiebedrijven in 2023 meer problemen op volgende aandachtsgebieden

Vergeleken met 2022 verwachten de directeuren van Nederlandse familiebedrijven dat zij vooral met betrekking tot de stijgende personeelskosten (82 procent), de stijgende rentes (71 procent), het aantrekken en behouden van talent (61 procent) en de geopolitieke ontwikkelingen (55 procent) meer problemen zullen tegenkomen dan in 2022. Dit betekent dus niet dat zij de stijgende energiekosten niet als een probleem zien, maar vergeleken met 2022 verwachten de directeuren relatief minder problemen. Dat neemt niet weg dat het aantal aandachtsgebieden waar de directeuren van familiebedrijven problemen verwachten, aanzienlijk is.

5. DE UITDAGING VOOR 2023 VOOR FAMILIEBEDRIJVEN: DE ARBEIDSMARKT

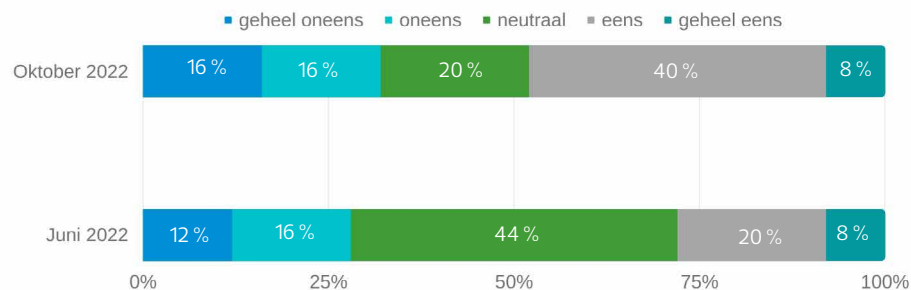
Ondanks de positieve vooruitzichten voor 2023, voorzien de directeuren van de Nederlandse familiebedrijven dus flink wat uitdagingen. Met stip staat echter de krapte op de arbeidsmarkt op het agenda van het familiebedrijf. Deze krapte op de arbeidsmarkt kan grote gevolgen hebben voor de familiebedrijven. De continuïteit van de productie en/of dienstverlening van de bedrijven kunnen in gevaar worden gebracht, de levertijden aan klanten kunnen onzeker worden en de relatie met klanten kan onder druk komen te staan. Om nog maar niet te spreken van de overbelasting van de huidige werknemers en het eventuele uitvallen door ziekte. In dit onderzoek hebben wij specifiek aandacht besteed aan de problemen voor familiebedrijven op de arbeidsmarkt in 2023.

Directeuren steeds somberder over arbeidsmarkt

Ook in 2022 hebben wij twee maal aan de leden van het RSM-Nyenrode Familiebedrijven-onderzoekspanel gevraagd naar de gevolgen van de arbeidsmarktkrapte voor hun familiebedrijf.

Zowel in juni 2022 als in oktober 2023 hebben wij aan precies dezelfde directeuren van familiebedrijven gevraagd of zij vonden dat de schaarste op de arbeidsmarkt de continuïteit van de productie/dienstverlening van hun bedrijf in gevaar bracht. Figuur 7 toont duidelijk aan dat de directeuren gedurende het jaar 2022 somberder werden over de consequenties van de arbeidsmarktkrapte op de continuïteit van de productie/dienstverlening van hun bedrijf. In juni 2022 stelde 28 procent dat deze in gevaar werd gebracht, terwijl vijf maanden later al 48 procent aangaf dat de arbeidsmarktkrapte de continuïteit van de productie/dienstverlening van hun bedrijf in gevaar bracht.

Figuur 7. Verschil reactie in juni en oktober 2022 op stelling: Schaarste op de arbeidsmarkt brengt de continuïteit van de productie/dienstverlening van ons bedrijf in gevaar

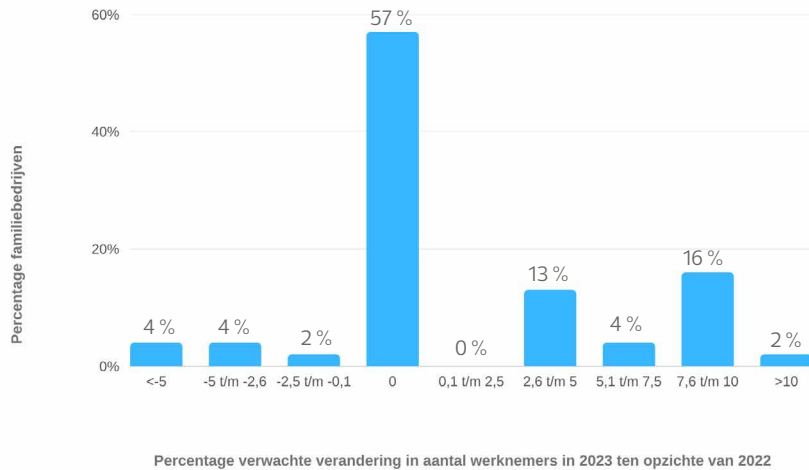

Percentage

Aantal werknemers familiebedrijven groeit met 1,9 procent in 2023

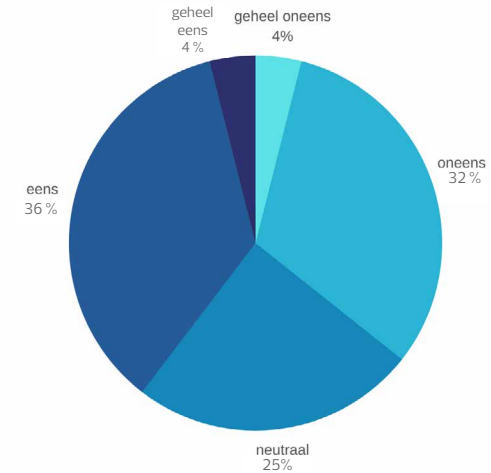
Uit het huidige onderzoek blijkt dat de meeste familiebedrijven een stabiel of groeiend personeelsbestand verwachten. Uit Figuur 8 blijkt dat 57 procent van de directeuren van de familiebedrijven verwacht dat het aantal werknemers dit jaar stabiel blijft vergeleken met 2022. Voorts stelt 34 procent van de directeuren dat het aantal werknemers zal toenemen. Gemiddeld wordt er dit jaar een toename van 1,9 procent verwacht van het aantal arbeidsplaatsen voor de familiebedrijven.

Figuur 8. Verwachte procentuele veranderingen aantal werknemers familiebedrijven in 2023 vergeleken met 2022

Deze groei van het aantal werknemers is voor ruim een derde van de familiebedrijven echter onvoldoende. Uit Figuur 9 blijkt dat 36 procent van de directeuren van familiebedrijven aangeeft dat zij niet verwachten dat zij in 2023 voldoende personeel zullen hebben. Aan de andere kant verwacht de meerderheid van de directeuren van familiebedrijven dat zij in staat zijn om genoeg personeel aan te houden en te werven om in 2023 voldoende personeel te hebben.

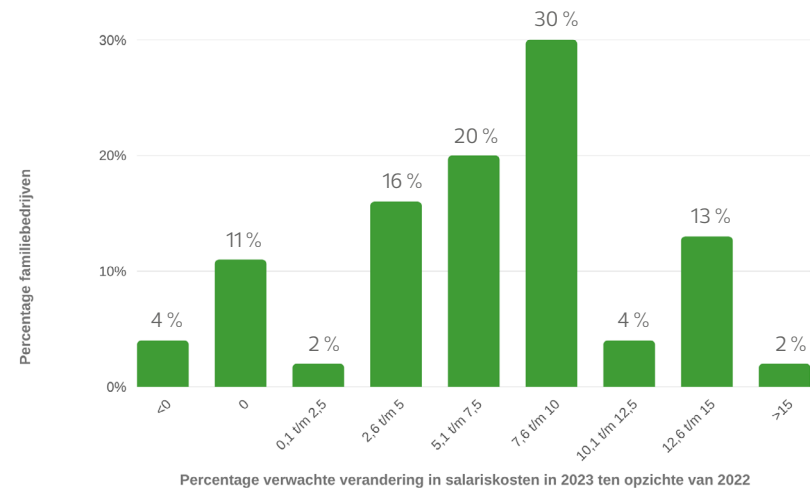
Figuur 9. Stelling: Ik verwacht dat wij in 2023 voldoende personeel hebben

De salariskosten van familiebedrijven stijgen met 7,2 procent in 2023

De druk van de hoge rente, de hoge inflatie en de krapte op de arbeidsmarkt leidt ontegenzeggelijk ook tot hogere lonen. Zo verwacht 86 procent van de directeuren van de Nederlandse familiebedrijven dat hun salariskosten zullen stijgen. Gemiddeld verwachten de directeuren dat de salariskosten van de familiebedrijven stijgen met 7,2 procent.

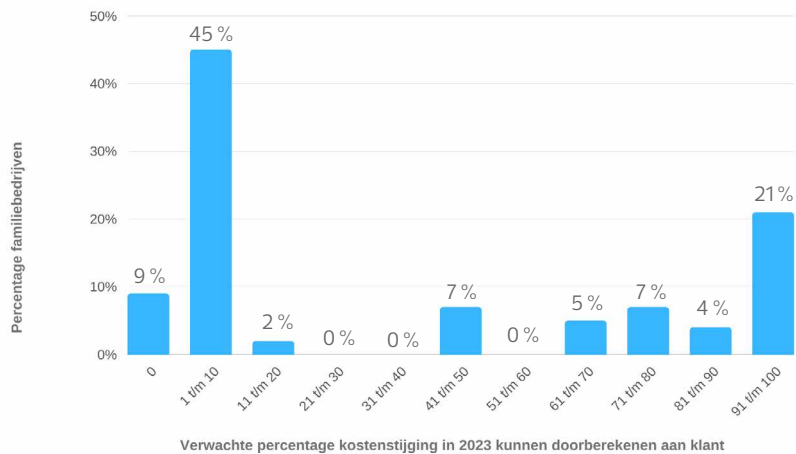
Figuur 10. Verwachte procentuele veranderingen salariskosten familiebedrijven in 2023 vergeleken met 2022

Grote vrees voor loon-prijsspiraal

Niet alleen de salariskosten zullen in 2023 stijgen voor het bedrijfsleven, ook de prijzen van bijvoorbeeld materialen en energie nemen nog steeds toe, net als de rentelasten. Al met al een aanzienlijke stijging in de kosten voor de bedrijven. Deze kostenstijgingen zal 91 procent van de familiebedrijven proberen door te berekenen aan hun klanten (zie Figuur 11). Echter, bijna 54 procent van de familiebedrijven zal slechts maximaal 10 procent van de kostenstijgingen kunnen doorberekenen aan de klanten. Terwijl een kwart van de directeurs van de familiebedrijven stelt dat zij minimaal 80 procent van de kostenstijgingen doorberekenen aan hun klanten.

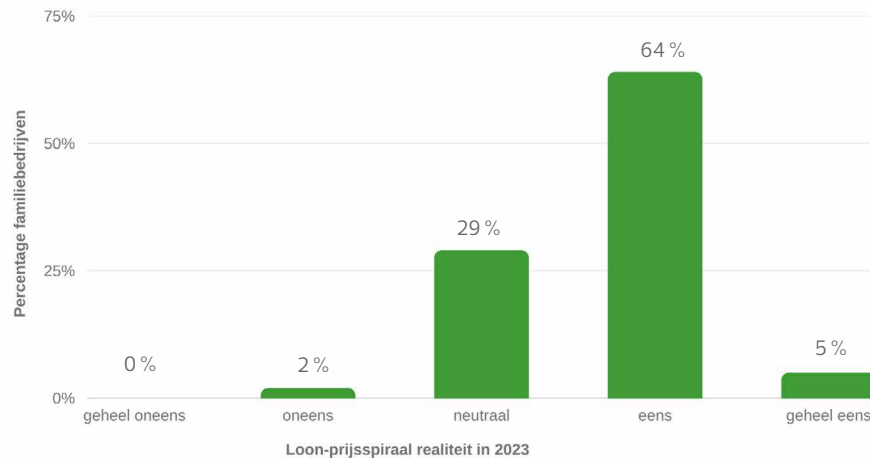
Figuur 11. Verwachte percentage van de kostenstijgingen die familiebedrijven denken door te berekenen aan hun klanten in 2023

Door de toenemende salariskosten en ook het al dan niet gedeeltelijk doorberekenen van de algehele kostenstijgingen aan de klanten, ontstaat een gevaarlijke mix voor de economie. De directeurs van familiebedrijven zijn hierover somber. Bij maar liefst 69 procent van de familiebedrijven wordt een loon-prijsspiraal verwacht. Slechts een enkeling verwacht geen loon-prijsspiraal.

Figuur 12. Stelling: Ik verwacht dat een loon-prijsspiraal realiteit wordt in 2023

6. OMGAAN MET TRENDS DOOR FAMILIEBEDRIJVEN IN 2023

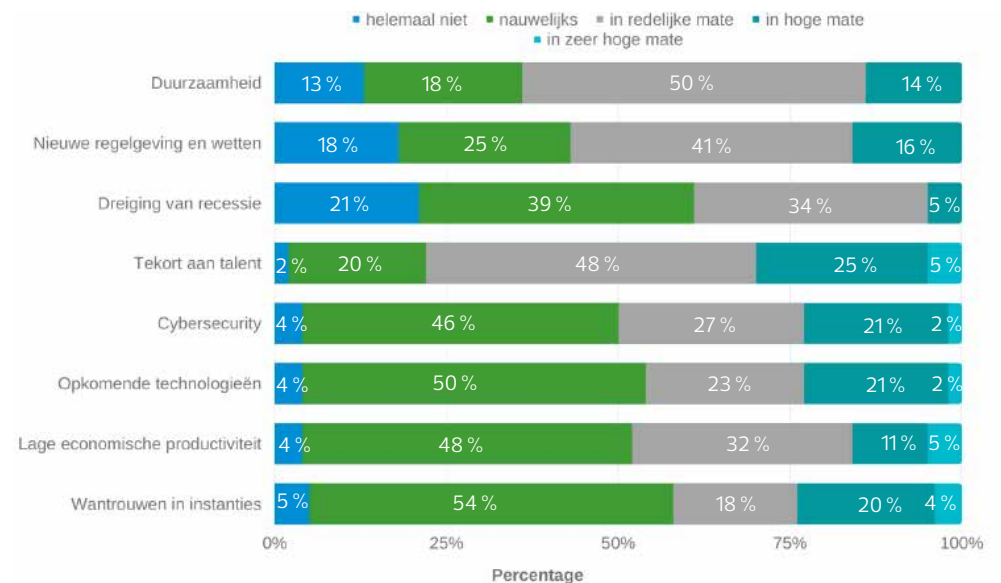
Ook dit jaar komt er weer veel af op de familiebedrijven. De bedrijven worden momenteel door veel verschillende trends geraakt. Van de volgende trends hebben wij aan de directeuren van familiebedrijven gevraagd in welke mate deze trends invloed hebben op hun bedrijf:

- Cybersecurity
- Dreiging van een recessie
- Duurzaamheid
- Lage economische productiviteit
- Opkomende technologieën
- Tekort aan talent
- Veranderingen in de regelgeving en nieuwe wetten
- Wantrouwen in instanties.

Van alle trends die op de familiebedrijven afkomen, geven de directeuren van de bedrijven aan dat duurzaamheid het meeste invloed heeft op hun familiebedrijf (zie Figuur 13). Maar liefst 64 procent van de directeuren geeft aan dat duurzaamheid in (zeer) hoge mate invloed heeft op hun bedrijf.

Verder worden de veranderingen in regelgeving en nieuwe wetten door 57 procent van de directeuren benoemt als een trend die in (zeer) hoge mate invloed heeft. Ook de dreiging van een recessie (39 procent) en het tekort aan talent (30 procent) hebben een aanzienlijke invloed op de familiebedrijven.

Figuur 13. Mate waarin directeuren van familiebedrijven verwachten dat trends invloed hebben op hun bedrijf

Om de risico's van de verschillende trends te minimaliseren, kan het helpen om aandacht te besteden aan de volgende aandachtsgebieden:

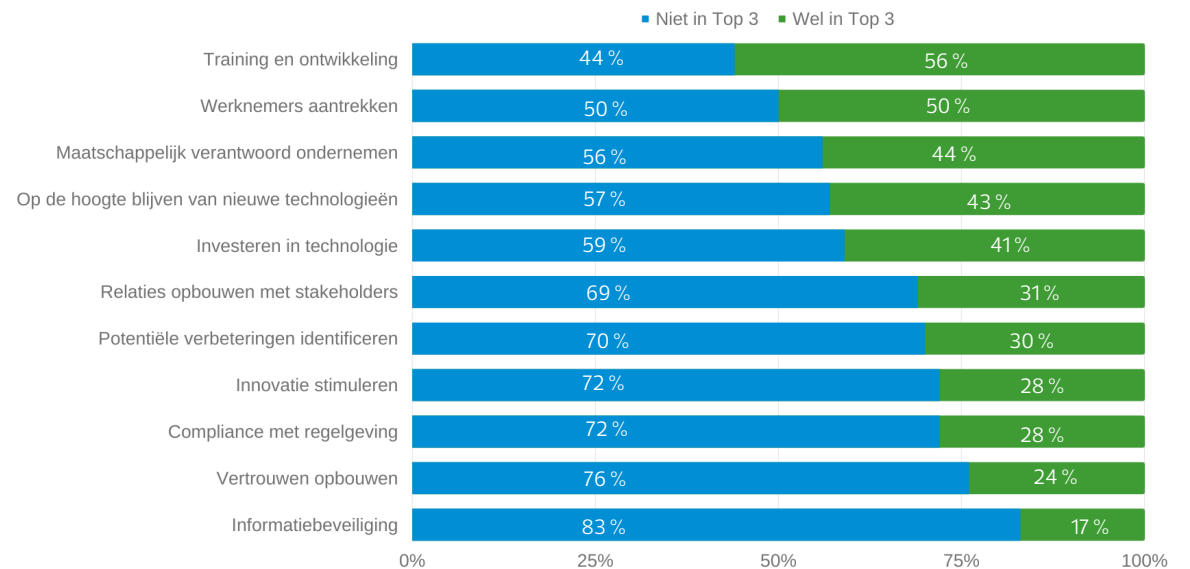
- Compliance met regelgeving
- Informatiebeveiliging
- Innovatie stimuleren
- Investeren in technologie
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen
- Op de hoogte blijven van nieuwe ontwikkelingen (in de wet, in de markt, in technologie etc.)
- Potentiële verbeteringen identificeren
- Relaties opbouwen met stakeholders
- Training en ontwikkeling
- Vertrouwen opbouwen
- Werknemers aantrekken.

Aan de directeuren van de familiebedrijven is gevraagd welke drie van deze aandachtsgebieden het meeste aandacht zouden moeten krijgen binnen hun bedrijf. Hiertoe moesten zij uit alle elf aandachtsgebieden een keuze maken welke in hun Top 3 zouden voorkomen.

Uit Figuur 14 blijkt dat de directeuren van familiebedrijven specifiek aandacht willen besteden aan de schaarste van personeel en het streven naar duurzaamheid. Zo geeft 56 procent de directeuren aan dat training en ontwikkeling in hun Top 3 voorkomt, terwijl ook nog 50 procent van de directeuren het aantrekken van werknemers in de Top 3 heeft staan. Daarnaast staat maatschappelijk verantwoord ondernemen bij 44 procent van de directeuren van familiebedrijven in de Top 3.

Figuur 14. Top 3 aandachtsgebieden voor directeuren van familiebedrijven om trends te minimaliseren

7. ADVIEZEN VOOR ANDERE ONDERNEMERS IN 2023

Ten slotte hebben wij aan de directeuren van de familiebedrijven gevraagd welke adviezen zij kunnen geven aan andere familiebedrijven in 2023. Een aantal van deze adviezen zijn weergegeven in Kader 1.

Kader 1. Adviezen van directeuren van familiebedrijven voor 2023

Personeel:

- Blijf investeren in je mensen.
- Wees zuinig op je personeel.
- Blijf investeren in goede medewerkers en opletten dat de kosten niet uit de hand gaan lopen.

Strategie:

- Houd vast aan je koers en strategie ondanks de geopolitieke sores en de naweeën van COVID-19.
- Zorg dat je van de vorige crisis in 2008 – 2012 de lessons learned meeneemt naar deze periode.
- Probeer onafhankelijker te worden van personeel door investeringen in processen en machines.
- Blijf ondanks dynamische omstandigheden goed sturen op lange termijn doelen.
- Blijf opzoek gaan naar efficiency- en effectiviteitsverbeteringen.
- Efficiënt gebruik van kapitaalmiddelen en less is more onder huidige onzekere omstandigheden.

Financieel:

- Blijf liquide, wordt niet (meer) afhankelijk van de banken. Focus op werkkapitaal.
- Belast zoveel mogelijk kosten door. Dit is de tijd dat dit geaccepteerd wordt.
- Probeer marge in percentages vast te houden zodat je profiteert van de extra omzet door kostenstijgingen.
- Wees behoudend met financieren; zorg dat de onderneming solvabel is.
- Kijk heel goed naar de ontwikkeling van de kostprijsstructuur en hierop anticiperen.

Energie en duurzaamheid:

- Duurzaamheid en eerlijkheid loont.
- Geen uitbreiding maar behouden kwaliteit en verduurzaming.
- Investeer in energiebesparende maatregelen.

Rustig blijven en overige wijze lessen:

- De wereld is zo onzeker. Blijf op je hoeden en wacht rustig kansen af.
- Probeer zo veel mogelijk de dingen doen waar je goed in bent.
- Voorzichtig zijn met investeren. Stap voor stap.
- Rustig blijven.
- Nu hard werken.
- Het wordt de komende jaren slechter.

Over RSM:

RSM is dé adviseur op het gebied van Assurance, Tax en Consulting voor middelgrote organisaties en familiebedrijven op de nationale en internationale markt. Al meer dan 100 jaar is RSM een vertrouwd gezicht bij vele ondernemingen in Nederland; verspreid over acht vestigingen met ruim 650 professionals. RSM is wereldwijd één van de snelst groeiende netwerken op het gebied van assurance, belastingadvies en consulting advies in de wereld met een sterke focus op de Middle Market. Voor internationale dienstverlening in meer dan 120 landen maken wij gebruik van het RSM-netwerk, welke het 6e grootste ter wereld is. RSM ondersteunt de groei en ontwikkeling van de (grotere) (internationale) familiebedrijven in het mkb.

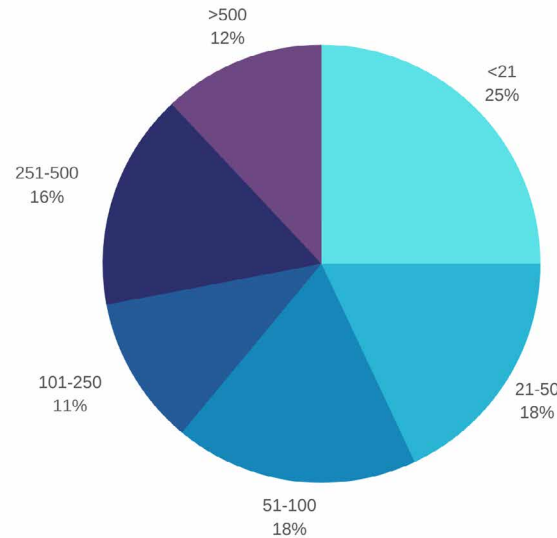
Over Nyenrode Business Universiteit:

Nyenrode Business Universiteit is de enige particuliere universiteit van Nederland, opgericht in 1946 voor en door het bedrijfsleven. Nyenrode is een begrip op het gebied van familiebedrijven en doet hier al sinds 1992 onderzoek naar. De connectie met het bedrijfsleven is nog steeds haar levensader, waarbij de onderzoeksresultaten ten goede van zowel het bedrijfsleven als de studenten komen.

Over het RSM-Nyenrode Familiebedrijven-onderzoekspanel:

In 2019 zijn RSM en Nyenrode Business Universiteit een onderzoekspanel gericht op familiebedrijven gestart. Nu nemen 114 grotere familiebedrijven deel aan het panel en het aantal stijgt gestaag. 86% procent van de respondenten is daadwerkelijk zelf eigenaar in het familiebedrijf, terwijl 9% van de respondenten familie is van de eigenaar. Aan het onderzoekspanel nemen relatief veel grote familiebedrijven deel. 39 procent van de deelnemende familiebedrijven heeft minimaal 100 werknemers (zie Figuur 15).

Figuur 15. Aantal werknemers van deelnemende familiebedrijven aan het RSM-Nyenrode Familiebedrijven-onderzoekspanel

De gegevens voor het onderzoek naar de verwachtingen in 2023 dateren van 14 tot 24 maart 2023. In totaal hebben 56 van de 114 familiebedrijven deelgenomen aan dit onderzoek over het regeerakkoord, waarvan alle 50 vragenlijsten volledig bruikbaar waren. Een respons van ruim 49 procent.

De onderzoekers zijn zeer dankbaar dat deze families en bedrijven tijd en energie hebben willen vrijmaken om deel te nemen aan het onderzoek. Zonder hun medewerking hadden wij deze rapportage niet kunnen schrijven.